

Ανεμοπετάλιο

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2023)

Ανεμοπετάλιο

ΤΕΥΧΟΣ 01 / ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023

ανεμοπετάλιο

Εξαμηνιαία έκδοση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Καλαμάτας

ISSN 2945-0586

Κριτική και Θεσμική Παιδαγωγική: Ένας φανταστικός διάλογος του Paulo Freire με τον Celestin Freinet για τις πρώτες μέρες στο σχολείο της κοινότητας

Χαράλμπος Μπαλτάς

doi: [10.12681/anem.36017](https://doi.org/10.12681/anem.36017)

Copyright © 2023, Χαράλμπος Μπαλτάς

Άδεια χρήσης [##plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4/##](https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-nd4/).

Κριτική και Θεσμική Παιδαγωγική:

Ένας φανταστικός διάλογος του Paulo Freire με τον Celestin Freinet

για τις πρώτες μέρες στο σχολείο της κοινότητας

Χαράλαμπος Μπαλτάς¹

¹ Δάσκαλος

babisbaltas@gmail.com

Θέση 1

Η διαδικασία της μαθησιακής προσέγγισης είναι συλλογική και γίνεται με τον διάλογο. Η κριτική που παράγεται από την γνωστική διαδικασία είναι για την εκμετάλλευση, την καταπίεση και τον καπιταλισμό. Η συστηματική γνωστική διαδικασία οδηγεί στη θεωρία που με τη σειρά της οδηγεί στην κοινωνική και πολιτική δραστηριότητα. Φαινομενολογία, υπαρξισμός, μαρξισμός, επιστημολογία, ερμηνευτική, φεμινισμός, θεολογία, παιδαγωγική, υλισμός, βιταλισμός και πολιτική είναι μερικά βασικά διανοητικά, εργαλεία που συνεισφέρουν στην παραγωγή του βλέμματος και την παραγωγή υποκειμενικότητας.

Θέση 2

Η γνωστική διαδικασία είναι συμμετοχική και οδηγεί σε συμμαχίες στην κοινότητα. Επίσης είναι δημιουργική με στόχο την ανύψωση του επιπέδου της πολιτικής και πολιτιστικής συνειδητοποίησης. Τα νέα κοινωνικά κινήματα είναι έξω από την οικονομική σφαίρα και συμβάλλουν στις πολιτικές ταυτότητες. Αυτή είναι η παραγωγή της κριτικής στάσης. Το

σχολείο είναι στην οικονομική σφαίρα, μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης. Θέτει ερωτήματα με τους ανθρώπους του για όλο τον κοινωνικό σχηματισμό και απαντά ως κράτος, πολιτική, κεφάλαιο, δημοκρατία και αυτοδιαχείριση. Τα ερωτήματα που μας θέτει ως άλλη Σφίγγα είναι: Τι ξέρουμε; Πώς το ξέρουμε; Προς όφελος ποιων και ποιοι ξέρουν; Ενάντια σε τι και για ποιους ξέρουμε; Αυτά οδηγούν στην κριτική συνειδητοποίηση, στην παραγωγή υποκειμενικότητας και στον πολιτικό ακτιβισμό. Αυτό που μας απασχολεί τελικά είναι «το τι είναι ανθρώπινο» ή μετά - ανθρώπινο που θα γίνει υποκείμενο με πολλούς τρόπους: συμπτωματικά, δομικά, θεσμικά και διαπροσωπικά. Είναι ο αναπτυσσόμενος άνθρωπος το θέμα μας, η κυριαρχούμενη πλειοψηφία με τα δεινά της και η ιστορία της. Συγχρόνως το θέμα μας είναι η φύση και η υποστήριξη της ή η υπέρβασή της σε σχέση με τα όρια, την ελευθερία, την ηθική, την πόλη και την επινόηση του εαυτού.

Θέση 3

Δεν θέλω να αλλάξω τον κόσμο, αλλά τη θέση μου στον κόσμο. Κάνω χρήση της ζωντανής εμπειρίας και είμαι χρήσιμος για τον άλλο. Έχω αγάπη για τα έθνη και συζητάω συγχρόνως το έθνος, την τάξη, τη φυλή και το φύλο. Η φύση είναι υπό διαπραγμάτευση και όριο των δυνατοτήτων για χειραφέτηση ή χειραγώγηση. Η λέξη που χρησιμοποιώ είναι η αλλοτρίωση. Όλα γίνονται για το νόημα κι ο αγώνας είναι για το όνομα. Οι αντικαπιταλιστικές πρακτικές είναι οι μόνες που οδηγούν στον κοινωνικό μετασχηματισμό κι είναι ενάντιες στο σχολείο της αγοράς. Αυτές συγκροτούν τον εκπαιδευτικό ως πολίτη που αποζητά άμεση δημοκρατία παντού, χτίζοντας συμμαχίες στην κοινότητα. Οι εκπαιδευτικοί που λειτουργούν ως τάξη κι ως εργατική τάξη σημαίνει: υπερνίκηση της ιεραρχίας, άρνηση του πλούτου, αλληλεγγύη, αντικαπιταλιστικός τρόπος ζωής, οικολογία στην καθημερινότητα, κοινότητα, έμφαση στην συνεταιριστική παραγωγή και κοινωνικοποίηση με αυτοδιαχείριση της ιδιοκτησίας. Επίσης σημαίνει: εναντίωση στους πολέμους και τις στρατολογήσεις των νέων, χρήση της αρνητικής θέσης αντί της κατάφασης για την αδικία γύρω μας και δημόσια σφαίρα με ΜΜΕ και βιβλιοθήκες από θεσμούς των κινημάτων.

Για να φτάσουμε στην έξοδο από την εκπαίδευση προηγείται η ανολοκλήρωτη ύπαρξη που εκπαιδεύεται. Το ανολοκλήρωτο αυτό είναι ένας κύκλος με διαρκείς ελλείψεις. Η έλλειψη παράγει υποκειμενικότητα ως πολιτιστική δράση την ώρα που διαβάζουμε τον κόσμο. Η ανάγνωση του κόσμου είναι το εδάφιο που σημαίνει κάτι για μας. Το κάθε βιβλίο γίνεται περικοπές κι αξιόλογα αποσπάσματα κι αυτά γίνονται ο εαυτός μας για να σπάσουμε την κουλτούρα της σιωπής. Παγιδευμένοι με το πλήθος των ανθρώπων στην άγνοια που γίνεται σιωπή χάνουμε την ικανότητα για μετασχηματισμό. Απελευθέρωση σημαίνει να στρέφομαι στον κόσμο και να συμμετέχω στην ιστορία. Αυτή είναι η φαινομενολογική στιγμή της γνωστικής μεταβολής. Το τι επιπτώσεις έχουν πάνω μας αυτά, σ' αυτόν τον κόσμο που ζούμε διχασμένα, είναι ο κλυδωνισμός της φαινομενολογικής στιγμής της ύπαρξης μας. Το υποκείμενο βάλλεται από μέσα και δεν αντιπροσωπεύεται εύκολα με την υπάρχουσα εξωτερικότητα. Η ιστορία είναι ο δρόμος που διανύεται από το υποκείμενο της επιθυμίας που υπόκειται σε μετασχηματισμούς του μέσα με το έξω.

Θέση 4

Θέτω το πρόβλημα, αλλά δεν το λύνω. Θέλω να συνδέσω το υποκείμενο με το γνωστικό αντικείμενο, τον δάσκαλο και το πρόβλημα. Η λύση είναι μια στιγμή του αντικειμένου κι όχι του υποκειμένου. Αυτό που κάνω είναι να αφηγούμαι, γιατί έτσι ζούμε τη μεταμορφωτική δύναμη των λέξεων. Ο μόνος που μαθαίνει είναι αυτός που οικειοποιείται την εμπειρία μέσα στη δική του υπαρξιακή κατάσταση. Οι αισθήσεις προηγούνται των εννοιών και η φαινομενολογική ματιά τις εξελίσσει σε κριτική σκέψη. Αυτό που δεν ταιριάζει σ' αυτή τη διαδικασία είναι η κυρίαρχη αξιολόγηση που αλλοτριώνει περαιτέρω τον άλλο αντί να τον οικειοποιείται.

Θέση 5

Η στιγμή της διδασκαλίας ξεκινά με κάτι απλό, όπως μια φωτογραφία από μια εφημερίδα. Αντικαθιστώ τις απλές έννοιες με σύνθετες: εξουσία, κέρδος, εκμετάλλευση και καπιταλιστική παραγωγή με αφεντικό. Αλλά δεν παγιώνω την ανάλυση. Αυτό με οδηγεί σε μια παιδαγωγική μέσα κι έξω από το σχολείο. Το σχολείο της κοινότητας είναι στον ορίζοντα του κοινωνικού μετασχηματισμού. Για να τον έχω αυτόν το ορίζοντα θέλουμε μια στιγμή επίκλησης της εισόδου των μαζών στην ιστορία ή επίκλησης του σοσιαλισμού στο εποικοδόμημα. Αρχίζω να καταλαβαίνω, Το κριτικό γίνεται ιστορικό και με δεσμεύει πολιτισμικά να πάω ενάντια στην κουλτούρα μου. Ο εαυτός διορθώνεται. Τα μέσα και τα κείμενα είναι αντικείμενα πια είναι των ίδιων των συμμετεχόντων. Ο Paulo Freire με τον Celestin Freinet συναντιούνται εδώ στην στιγμή ενάντια στην αλλοτρίωση. Κάνουμε τα δικά μας βιβλία, τα δικά μας ραδιόφωνα, τις δικές μας ταινίες, τα δικά μας θέατρα ή τις δικές μας εφημερίδες και τους δικούς μας θεσμούς.

Επιτέλους ανοίγουν τα σχολεία! Πώς ξεκινά όμως η μέρα στο σχολείο; Με την συνέλευση και την ημερήσια διάταξη: συνεδριάσεις, επανακαθορισμός των υπό σκέψη θεμάτων με βάση τους αντιπάλους, τους ομιλητές, τους καταγραφείς, τους μεσολαβητές και τους ταχυδρόμους. Όλα ξεκινούν από την ιδέα μια βιβλιοθήκης που θα στηρίξει τις σκέψεις μας. Έχουμε κατέβει από την έδρα και υπερβαίνουμε το αναλυτικό πρόγραμμα. Ξεκινάμε με το *Τι νέα*; και φέρνουμε τον πραγματικό κόσμο μέσα στην τάξη. Το ραδιόφωνο είναι ανοιχτό στην τάξη. Τα έτοιμα αναγνωστικά δεν έχουν τον κόσμο της μαθήτριας. Θέλουμε να τα φτιάχνουμε εμείς. Η αποδόμηση του υπάρχοντος είναι κοινωνική και η ενδυνάμωση του υποκειμένου είναι επίσης κοινωνική.

Η δασκάλα υποχωρεί κι αυτή δίνοντας αρμοδιότητες σε μια κοινότητα ανθρώπων όπως αυτή της τάξης. Το συνεργατικό σχήμα είναι ολομέλεια – ομάδες - ολομέλεια. Η συγκέντρωση είναι η στιγμή του συνέρχεσθαι, μια δημοκρατική στιγμή. Τα ερωτήματα πάνε στις ομάδες κι επιστρέφονται ως νέα ερωτήματα με πεπερασμένες απαντήσεις. Τα κινήματα του Freire και του Freinet στον συνεταιρισμό της τάξης και την αυτοδιαχείριση της συνέλευσης των παιδιών.

Θέση 6

Ξεκινά η άλλη μέρα. Η ξηρότητα του χώματος σημαίνει ότι τα φυτά θέλουν να πιουν νερό. Η συνεδρίαση της τάξης ξεκινά με ομαδικό στοχασμό πάνω στη δουλειά που έχει γίνει και

κλείνει με τις αλληλεπιδράσεις της μέρας. Έχουμε αυτορυθμιζόμενο διάλογο με πρόεδρο και άδεια που ζητά να μιλήσει ο ένας από τον άλλο. Απελευθερωτική τάξη σημαίνει όχι εντολές και ιεραρχία, έξοδο από τα κυρίαρχα ΜΜΕ και μοίρασμα και παρουσιάσεις της δουλειάς των ομάδων. Όχι «για», αλλά «μαζί» με τις μαθήτριες. Η ανάλυση φέρνει δράση, συνεταιρισμό, πολιτική και κοινωνική αλλαγή. Το τυπογραφείο και το ταχυδρομείο μας περιμένει.

Ο ηγεμόνας σκέφτεται αλλιώς. Τα ΜΜΕ και τα σχολεία κρατούν κρυμμένη την ιστορία της αντίστασης κι αυτό δημιουργεί την αδυναμία να φτιάχνουμε οι ίδιοι την ιστορία. Η αντίσταση είναι η κριτική στις θεωρίες αναπαραγωγής. Οι θεσμοί που κάνουμε με τα παιδιά είναι η απάντηση στους θεσμούς του κράτους και το προχώρημα της αντίστασης. Θεσμική και κριτική παιδαγωγική επικοινωνούν. Όταν η κριτική παιδαγωγική θα σταματήσει να μιλά για το έργο μέσα στην τάξη ή δεν θα πιστεύει άλλο πια στο σχολείο, θα χωρίσουν.

Θέση 7

Η αρχιτεκτονική της τάξης είναι η αρχιτεκτονική της δημοκρατίας: χώρος συζήτησης με σεβασμό, εργαστήρια μη βίας, κέντρο τεχνικής βοήθειας και συμβουλών προσανατολισμού, ένας χώρος προώθησης της συνείδησης, ένα περίπτερο – πρακτορείο των ειδήσεων και μια βιβλιοθήκη. Η μέθοδος είναι αυτή της αγωνιστικής παρατήρησης που κάνει κριτική στον θετικισμό, στο φόβο για ελευθερία και στον βερμπαλισμό. Η προσέγγιση στη γλώσσα είναι η «ανάγνωση της ανάγνωσης» πάνω στην κωδίκωση και την αποκωδίκωση του μηνύματος. Οι λέξεις και η ανάδυση του κόσμου πάνε μαζί. Η κωδικοποίηση μιας εικόνας για παράδειγμα γίνεται με την εισαγωγή μιας παραγωγικής λέξης, την οποία συλλαβίζουμε για να ακούσουμε τις συλλαβές, να κάνουμε διάλογο, να γίνουμε υποκείμενα μάθησης και να έχουμε μια δράση στο αντικείμενο. Κινούμαστε από την επιφανειακή δομή στη δομή βάθους. Ανάγνωση και γραφή είναι η γραφή του κόσμου, του στοχασμού και της δράσης. Το ερώτημα παραμένει: τι είναι ο άνθρωπος με τους γονείς του; Κι αυτό γίνεται Οιδίποδας ή αντί – οιδιπόδεια παιδαγωγική.

Θέση 8

Το υποκείμενο δεν είναι ένα, αλλά δύο: καταπιεστής/ καταπιεζόμενος που παράγει το ένα το άλλο μέσα από την εντολή. Δάσκαλος και μαθητής, ηγεσία και λαός, να ο τόπος να δούμε την καταπίεση και τα υποκείμενα. Αυτό που τα αλλάζει είναι η πράξη, η μετασχηματίζουσα δραστηριότητα. Τα υποκείμενα δημιουργούν κουλτούρα και ιστορία και παράγουν θεσμούς, ιδέες και έννοιες μέσα σε καταστάσεις. Η κίνηση της απελευθέρωσης είναι από το γενικό στο ενικό μέσα από την «κατάσταση» που εικονοποιείται- με σλάντς, ταινίες, συνεντεύξεις και κανάλια επικοινωνίας. Η θεματική για την «ανάγνωση της ανάγνωσης» είναι οι υπαρξιακές καταστάσεις. Η φωνή του υποκειμένου ως δικαίωμα παράγει τοπικότητα και δεν αφορά οποιοδήποτε μέρος του κόσμου. Εδώ μπορούμε να έχουμε πράξη. Η θεολογία της ελπίδας που παίρνει μέρος, μαζί με το θέατρο και την παιδαγωγική, αφορά τη φτώχεια και την αδικία στη γέννησή τους. Αφορά την ετερότητα και τα ζώα.

Η θεολογία, το θέατρο και η παιδαγωγική πάνε μαζί. Η πολιτική είναι ο λαός με την επαναστατική ηγεσία, τους παιδαγωγούς, τους καλλιτέχνες και την πολιτιστική δράση. Αυτή

η πολιτική είναι η παιδαγωγική για τη άρση της καταπίεσης και ο στόχος είναι ο εξανθρωπισμός. Αυτό θα το λέμε συνέχεια. Κι αυτό στην τάξη γίνεται με την εξής σειρά: δράση, αντικείμενο, περιγραφή ανάγνωση, προσοχή, κατηγοριοποίηση, προβληματισμός, αναπαράσταση. Θαυμάζουμε θα πει γνωρίζουμε. Οι καταπιεζόμενοι μπορούν να απορρίψουν τους καταπιεστές μόνο με την αντικειμενοποίηση της απόστασης του ενός από τον άλλο. Η πολιτιστική δράση συμβάλει σ' αυτό γιατί είναι η κουλτούρα που αρνείται την κουλτούρα ή διαφορετικά παράγει την κουλτούρα μέσα στην κουλτούρα. Ο κίνδυνος είναι η δασκάλα να είναι το αφεντικό και να επιμηκύνει την καταπίεση.

Θέση 9

Ξεκινά πάλι το μάθημα. Λαμβάνει χώρα η υπαρξιακή κατάσταση χωρίς κανάκεμα και ρόλο γονιού από την εκπαιδευτικό. Τα γεγονότα, πόλεμος η φτώχεια, μας ξεπερνούν. Θέλουμε 17 παραγωγικές λέξεις των παιδιών και θέλουμε να τις συλλαβίσουμε. Αυτός είναι ο κόσμος μας. Το θεωρητικό μας πλαίσιο είναι η συγκέντρωσή μας σ' ένα κύκλο κουλτούρας που δίνει χώρο στην ελπίδα, καταγγέλλοντας τον υπαρκτό κόσμο και αναγγέλλοντας την ουτοπία. Τα θέματα έρευνας είναι τα παραγωγικά μας θέματα. Δεν έχουμε τράπεζες γνώσεων. Στόχος είναι να σπάρουμε την κουλτούρα της σιωπής που παράγεται από την εκτέλεση των διαταγών του αφεντικού που μας καθιστά αναποφάσιτους. Στόχος επίσης μέσα από τις λέξεις που παράγουν κόσμο είναι η δικαιοσύνη. Η διοίκηση με την παιδαγωγική συγκρούονται.

Οι υποτελείς δάσκαλοι φοβούνται την ελευθερία και την ανταλλάσσουν με την ασφάλεια. Ζουν τελικά σ' έναν ψευδή κόσμο ελευθερίας, παρακολουθούνται και αισθάνονται στην εποπτεία καλοί. Η τεχνολογία επιτείνει αυτή την ασφάλεια. Το επιστημολογικό υπόβαθρο όλων για να αρθεί η αλλοτρίωση που παράγεται είναι η φαινομενολογία. Και ενισχύουμε τη φαντασία στο διάλογο με την πραγματικότητα για να αισθανθούμε την έλλειψη. Αλφαβητίζουμε συνέχεια τον κόσμο με λέξεις έτσι ώστε κάθε ανάγνωση του κόσμου να είναι μια προηγούμενη ανάγνωση της καινούριας ανάγνωσης που κάνουμε.

Θέση 10

Στην «ανάγνωση της ανάγνωσης» έχουμε αισθήσεις, γενίκευση και επιστροφή στο συγκεκριμένο. Αυτό σημαίνει σχέσεις κείμενο/ συγκεκριμένο, λέξη/ κόσμος που γίνεται κύκλος κουλτούρας. Ο κύκλος με τα πολλά ονόματα στην τάξη: συμβούλιο, φιλοσοφία, συνέλευση των ζώων. Η επιστημολογική μας στάση είναι η απόσταση κι έχουμε στη σπηλιά του νου το σχήμα βύθιση/ ανάδυση, το σχήμα της θάλασσας. Αυτή η «ανάγνωση της ανάγνωσης» έχει ανοιχτή βιβλιοθήκη με λεξικά και αρχεία. Ειδικά χρήσιμες είναι οι ετυμολογίες και η γραφή όσων μας δυσκολεύουν. Γράφουμε περίπου τρεις φορές την εβδομάδα ελεύθερα κείμενα ή πρακτικά και κάνουμε κριτική ανάγνωση μετά από λίγο καιρό. Τα ελεύθερα κείμενα γίνονται τα κείμενα που δουλεύει η τάξη. Εκθέτω τον κόσμο μου διαρκώς για να πάρει το νόημα η σχέση μαζί του.

Θέση 11

Η νέα μέρα στο σχολείο είναι για τη φαντασία. Το θέμα προς συζήτηση είναι «το σχολείο που ονειρεύομαι». Ή η δασκάλα που άφηνε τα παιδιά να ονειρεύονται. Αλλά σημασία έχει το τι όνειρο είδαν. Θα το λογοκρίνει η δασκάλα; Η τάξη, η αυλή και η κοινότητα γίνονται κείμενα για αναγνώσεις. Ο καταπιεστές κρατά τους χώρους δικούς του. Η ρήξη με την διοίκηση ελλοχεύει. Αν οδηγηθούμε στην πράξη αυτό σημαίνει ότι θέλουμε ενότητα λόγων και έργων. Η διοίκηση το κάνει με εντολή και εξουσία. Εμείς; Για να φτάσουμε όμως εδώ χρειάζεται η συζήτηση να στραφεί στη σχέση μας με τον κόσμο. Κάθε μέρα γράφουμε με τη μορφή «βιβλίου ζωής» αυτά που κεντρίζουν τα παιδιά. Να λοιπόν η παιδαγωγική Freinet να μας περιμένει.

Το σχολείο που ονειρεύομαι είναι η αρχή της ελπίδας και της ουτοπίας που θα διχαστεί με το «πραγματικό» για να έχουμε το υποκείμενο της έλλειψης. Ακούγοντας τις μαθήτριες Θα γνωματεύσω για το σχολείο που είναι αναγκαίο για τη χώρα μου, το οποίο θα πιστωθεί σε μια εργατική κυβέρνηση ή θα πάρει προσωρινά τη μορφή της αυτοδιαχείρισης. Αυτό σημαίνει αυτά που ήδη είπαμε: συζητάμε με τα παιδιά τις ειδήσεις, τα κανάλια επικοινωνίας, τα ΜΜΕ, τη στατιστική, τη γέννηση και τη ζωή. Απέναντι μας είναι η καταστροφολογία και ο θάνατος. Αυτός ο κύκλος κουλτούρας έχει το όνομα της Αγωγής του Πολίτη. Φυτεύουμε προτάσεις, διαβάζουμε εφημερίδες, βλέπουμε τηλεοπτικές σειρές, ακούμε ραδιόφωνο, βλέπουμε ταινίες. Όλα αυτά μετά θα γίνουν δικό μας σημειωτικό αντάρτικο. Θα φτιάξουμε ξανά τα δικά μας βιβλία και θα φωνάξουμε: όχι πια έτοιμα αναγνωστικά! Το μόνο που μας σταματά σ' αυτό που κάνουμε είναι η πειθαρχία ή οι πολλές πειθαρχίες του περιορισμού των ορίων μας από τη διοίκηση ή την εσωτερικευμένη καταστολή.

Θέση 12

Δουλεύουμε τώρα στο σχολείο της κοινότητας. Αυτό είναι το όνομα της Κοινωνικής Παιδαγωγικής. Μέσα κι έξω από το σχολείο, επιλέγοντας τον κρίσιμο χώρο στην κοινότητα. Αυτή είναι η λαϊκή δασκάλα που θέτει τον επαγγελματικό της ρόλο στις υπηρεσίες του λαού προς απελευθέρωση. Η πληροφορία για το έργο της έρχεται από την εργατική τάξη και την τάξη της. Το ίδιο το σχολείο στο σύνολό του δεν την πληροφορεί, γιατί γίνεται σταδιακά ένας τεχνητός χώρος όπου οι λέξεις κι ο κόσμος παύουν να ενώνονται. Της δίνει μόνο την ιδέα της αντίστασης, όπως την εννοούν τα υποτελή υποκείμενα.

Έτσι λοιπόν επειδή λοιπόν το σχολείο παίρνει αποστάσεις από τη ζωή, το αναζητούμε στην κοινότητα. Και επιλέγουμε τον χώρο κοινωνικού μετασχηματισμού στην κοινότητα. Παραμένει το ερώτημα για το «μαύρο κουτί» της τάξης. Αυτή είναι η στιγμή των διαφορετικών δρόμων της κριτικής και της θεσμικής παιδαγωγικής. Η κριτική παιδαγωγική κάποια στιγμή σταματά να πιστεύει στην τάξη, ενώ η θεσμική επιμένει να εργάζεται στο ασυνείδητο της τάξης, στην επιθυμία, τις ομάδες, το συμβούλιο και τις τεχνικές Freinet. Η θεσμική παιδαγωγική αποκτά χαρακτηριστικά κοινότητας, επινοώντας επίσης τόπους ισότητας έξω από το κλειστό και μη συμπεριληπτικό, νεοφιλελεύθερο σχολείο της ανισότητας. Αυτή είναι η αποσχολοιοποίηση που συνοδεύεται με το εξωσχολικό βιβλίο, την παράλληλη κοινωνία και τις μη κρατικές γνώσεις.

Θέση 13

Αυτή τη χρονιά φέτος λέμε να δουλέψουμε έξω από το σχολείο, βρίσκοντας τον χώρο του κοινωνικού μετασχηματισμού στην κοινότητα. Προηγείται η γειτονιά για να έχουμε το σχολείο της γειτονιάς που απελευθερώνει, παράγει δικαιοσύνη και μας καθιστά ίσους. Η κοινότητα έχει το συναίσθημα του ανήκειν και δεν είναι μία, αλλά κοινότητες μέσα στην κοινότητα. Έτσι μ' αυτή απαντάμε στο κράτος και το κεφάλαιο, ενδυναμώνοντας το «ανάμεσα» με τα πολλά ονόματα των υποκειμένων της. Έτσι απαντάμε και στον αποικιοκρατικό φιλελευθερισμό της μονομερούς διαφοροποιημένης παιδαγωγικής χωρίς συλλογικά πλάνα εργασίας και χωρίς συνεργασία. Η κριτική και η θεσμική παιδαγωγική συναντιούνται στην αλλαγή της θέσης μας.

Η πρώτη μέρα ξεκινά στο σχολείο με τη συγκέντρωση των παιδιών στην αυλή και τη συνέλευση τους. Τα βιβλία στο τροχήλατο καρότσι είναι «Όνειρα σε ρόδες» κι είναι η ανοιχτή «ανάγνωση της ανάγνωσης» του κόσμου. Η τελευταία μέρα πάλι θα μοιάζει με την πρώτη. Όταν τα βιβλία γίνονται σωρός στην αυλή, στοιβαγμένα το ένα πάνω στο άλλο, είναι μια ευκαιρία να κάνουμε πάλι τα δικά μας βιβλία, βρίσκοντας στη σωρό ίσως κάτι χρήσιμο.

Υ. γ. Το κείμενο γράφτηκε χωρίς βιβλιογραφία ως κάτι ανοιχτό και ποιητικό, αλλά συνεπές με το πνεύμα των παιδαγωγικών θεωριών. Ένα μεγάλο ευχαριστώ στη Δήμητρα Γαβρηλίδου για τη συνεργασία μας στη γιορτή των εκπαιδευτικών στις 5/10/2020 που οργάνωσε «Το Σκασιαρχείο» στη Λαϊκή Συνέλευση Γκύζη της Αθήνας. Το πνεύμα του κειμένου ανιχνεύεται σ' αυτή τη συνάντηση κι αυτό είναι το θέμα που επιλέξαμε να φέρουμε προς συζήτηση. Σ' αυτή τη συνάντηση χρωστάμε και το ξεκίνημα των συναντήσεων των εκπαιδευτικών στο κέντρο της Αθήνας και τη συγκρότηση της ομάδας της Κοινωνικής Παιδαγωγικής του «Σκασιαρχείου». Ένα ευχαριστώ γι' αυτή τη στιγμή. Η ομάδα μας ταξιδεύει. «Τα θρανία της άνοιξης» - το ραδιόφωνο των παιδιών και ο «Κοκκινολαίμης»- η εφημερίδα τους μαζί σας! Το φθινόπωρο ραντεβού στην κοινότητα!

**Ο Χαράλαμπος Μπαλτάς είναι δάσκαλος στο 35^ο Δημοτικό Σχολείο Εξαρχείων και μέλος του «Σκασιαρχείου» με «Τα θρανία της Άνοιξης».*

